

mogelijkheid moeten bestaan, om eens 'n maand of wat het leven eener Japansche vrouw en moeder te leiden. Hoe zou „Hilda van Suijlenburg" een pendant krijgen, die een lierzang in proza zijn zou op de voorrechten der Hollandsche vrouw boven de vreemde!

Niet slechts heeft de man het recht, onvoorwaardelijke gehoorzaamheid te eischen, maar ook kan hij haar, om allerlei redenen, tot haar ouders terugzenden — wat in Japan als de grootste schande beschouwd wordt, die een vrouw overkomen kan!

Een vrouw — zoo leert b.v. het zedekundig leesboek, dat we straks noemden — zal van haar man gescheiden worden, als zij, door te veel en op oneerbiedigen toon te praten, de goede verhouding tusschen familiebetrekkingen verstoort en oneenigheid veroorzaakt in een huisgezin.

Ongetwijfeld een leelijke eigenschap! Maar als dit in ons land van toepassing was, men zou wat paartjes van elkander zien gaan!

Een zeer geldige reden tot echtscheiding is volgens de Japansche mannen ook, als de vrouw de rijst niet behoorlijk koken kan!

En, wát haar man ook doet — zij heeft een goed humeur en vriendelijk gelaat te toonen.

Wil hij *zijn* goed, *haar* goed en 't goed der kinderen verwakwisten — zij heeft alevel te glimlachen, als hij zich verwaardigt het oog op haar te slaan!

Toch kan men in 't algemeen niet zeggen, dat het lot der Japansche vrouw zoo verschrikkelijk is. Het feit, dat zij rechteloos en weerloos staat tegenover den man, hij zij haar vader, echtgenoot of wie dan ook, brengt nog volstrekt niet mee, dat haar natuurlijke rechten als vrouw en moeder nu ook worden gekrenkt, en van haar weerloosheid misbruik gemaakt.

Betrekkelijk geschiedt dit zelden.

De Japanner is over 't algemeen een goed, zorgdragend echtgenoot en huisvader.

Dùs heeft de vrouw geen klagen.

Voor zoover dan 't gezin niet tot den arbeidenden stand behoort, heeft ze een gemakkelijk leven.

De man — dat is een der grondstellingen in de Japansche maatschappij — heeft voor en boven alles te zorgen, dat het zijn vrouw en kinderen aan niets ontbreekt. Daartegenover staat, dat de vrouw verplicht is, hem het leven zoo aangenaam mogelijk te maken.

Voor al drie zaken moet zij kennen.

Thee zetten, rijst koken en koto-spelen.

De *koto* is een snaar-instrument, dat veel weg heeft van een harp. Het goed te leeren bespelen vereischt veel oefening en muzikalen aanleg, maar de klank is verrukkelijk welluidend en veel schooner dan 't geluid der Japansche gitaar, waarop de geisha's in de theetuinen en de huizen der aanzienlijken hun zang en dans begeleiden.

Met recht mag de „koto" een nationaal instrument heeten, want zelfs de moderne Japansche vrouw, die in menig opzicht met de voorvaderlijke zeden en gewoonten radikaal brak, blijft dit instrument getrouw en oefent er zich gaarne op.

Rijst koken is een voorname bezigheid in een land, waar rijst en visch de voornaamste voedselsoorten zijn, en ze wordt bereid op allerlei wijze, met een zorgvuldigheid en veelvormigheid, waar wij ons in Europa geen denkbeeld van kunnen maken.

Thee is de nationale drank. Een Japansche vrouw, die niet naar den eisch van 't land thee zetten kan, is niet in tel. De Japanner zou groote oogen opzetten, als hij het bruine goedje zag, dat wij vaak voor thee willen laten doorgaan en ijverig presentereeren. De thee zelf, het bewaren en bereiden er van, het toebereiden van den theedrank, de kopjes, potten en vazen, die daarbij gebruikt worden, en waaronder vaak kunstwerken van Japansch porselein zich bevinden, het arrangeeren van de theetafel, de bloemversiering, die in Japan een kunst apart is . . . dat alles houdt de Japansche vrouw een goed deel van den dag in beslag, en 't is een harer beste aanbevelingen, wanneer ze in deze dingen boven anderen harer sekse uitmunt.

De Japansche vrouw verdient in vele opzichten-onze bewondering!

Zij aanvaardt al den dwang en al de bezwaren harer positie met een takt, een geduld en een onverstoerbare blijmoedigheid, die ongelooflijk schijnen. Men bedenke echter, dat ze eeuwen lang niet anders geweten heeft, dan dat het zoo hoort, als 't is. Hoe meer de Europeesche beschaving dan ook doordringt, hoe meer ook zij zich vervormt.

Vele meisjes en vrouwen zijn ook in Japan reeds onderwijzeressen aan normaal- of burgerscholen; anderen zijn belast met het toezicht op kindertuinen en -bewaarplaatsen; nog

anderen zijn gouvornantes, ziekenverpleegsters, enz. In de hoogere standen hebben niet weinige vrouwen reeds geheel met de oude zeden gebroken. Zij leven, ontvangen en gaan uit, geheel zooals dit in Europa gewoonte is; dragen Europeesche kleederen; ze kappen 't haar naar Europeesch model; ze spelen viool en piano; ze fietsen en tennissen; ze bewegen zich in 't openbaar, ook onder haar mannelijke kennissen, met een vrijmoedigheid, waar de Japansche matrone van gruwet, en toonen niet zelden een dwaze emancipatie-zucht, die haar nog veel maller afaagt, dan haar zusteren, die eeuwen van Europeesche beschaving achter zich hebben.

Doch — gelijk we reeds opmerkten — dat zijn nog steeds de uitzonderingen.

Uitzonderingen zijn ook de gevallen in Japan, waar de vrouw „de broek aan heeft!" Bijvoorbeeld in de provincie Ghima, aan de zee-kust. De bevolking leeft daar van de vangst van een soort zee-egels, die een gezochte lekkernij zijn. Deze dieren zijn echter niet gemakkelijk te bemachtigen. Wie dat doen wil, moet vele uren aaneen in 't water kunnen blijven, 25 à 30 voet diep kunnen duiken en een eerste zwemmer zijn. De mannen kunnen dat zoo niet. De vrouwen juist wel. En zoo gaan er dan de vrouwen op uit, om den kost te verdienen, terwijl de mannen thuis den pot koken en op de kinderen passen! Maar zij zijn dan ook baas in huis!

En toen — zoo verhaalt een reiziger, die 't zag — een man op zekeren dag zich had bedronken, terwijl zijn vrouw in zee was, en daardoor 't eten niet klaar had, haalde zij er haar vriendinnen bij; samen sleepten zij den schuldige naar zee; gaven hem een aframmeling, en dompelden hem net zoolang kopje-onder, tot hij weer goed nuchter was . . .

Veel goeds is er van 't Japansche leven te zeggen. Maar tot de hoogte van het „Christelijk huwelijk," de zwakke afschaduwing van de vereeniging tusschen Christus en Zijn Gemeente, hebben zij 't niet gebracht.

Mocht spoedig de tijd aanbreken, dat ook dit rijk begaafde volk zich buigt niet voor de zon der natuur, maar voor de Zonne der Gerechtigheid!

P. Br.

HERINNERINGEN.

Een veertigjarige.

Het jaar, dat we beleven, bracht velen met mij in zijn eerste maanden verschillende gedenkdagen. Dit was ook vóór 15 jaren het geval. Zelfs staan die verschillende jaren met elkaar in nauw verband. En het kan goed zijn, ook hier van het herdachte melding te maken, omdat het strekt tot lof des Heeren, en omdat het rijk in leering is. Trouwens, we weten, dat tal van lezers belangstellen in de dingen, waarover we hopen te spreken.

't Was in November 1910 juist veertig jaar geleden, dat te Amsterdam een inrichting tot stand kwam, die in vele opzichten een eigenaardig stempel draagt. 't Is de „Opleidingsklas" of *Opleidingsschool voor Zondagsschool-onderwijzers*. Feestelijk werd dat 40-jarig bestaan kort daarop terecht herdacht, van harte ook door mij, die de klasse in 1870 stichtte, en nu ruim 40 jaar het voorrecht had haar leider te zijn.

Zij heeft een geschiedenis, een leerrijke, zei ik.

Het Zondagsschool-onderwijs behoort ten onzent nu juist niet tot die dingen, waar de Nederlandsche Christenheid in roemen kan. Wel is de zaak op zichzelf voortreffelijk, wel geven velen er zich voor, doch het onderwijs — en daarom is het toch te doen — laat ontzaglijk veel te wenschen. Zoo ook vaak orde, tucht en regel. Van onderlinge saamwerking is feitelijk slechts weinig sprake. In het algemeen gezegd, is de Nederlandsche Zondagsschool lang niet wat zij zijn moet en kan.

Daarvoor is meer dan één oorzaak. Maar vooral geldt deze: Degenen, die onderwijzen, bezitten veelal niet of niet genoegzaam, wat daartoe noodig is. Ze hebben ijver, goeden wil, maar kennis van opvoeding en onderwijs, van

het leiden van kinderen, van den Bijbel en het spreken daarover, ontbreekt.

En deze ellende vindt weer haar oorzaak daarin, dat om zoo te zeggen een ieder, die lust tot het werk voelt of er toe aangezocht wordt, nu ook maar meent de noodige bekwaamheid te hebben, al heeft hij zich nooit voorbereid. Voor alles, tot voor koken en bakken, heeft men tegenwoordig opleiding noodig. Maar voor het onderwijs in de Zondagsschool kan het wel zonder!

Zoo is de toestand nu, en zoo was het vóór veertig jaar.

Ik verkeerde toen als jongmensch midden in de wereld van het Schoolonderwijs, en evenzoo in de Zondagsschool. Zoo moest ik wel zien, hoe ontzaglijk veel aan de laatste ontbrak, hoeveel misstanden er waren, waarvan ik ongehoofde voorbeelden zou kunnen geven. Die zijn trouwens ook nu nog wel te vinden.

Toen rijpte bij mij de gedachte om hierin verbetering te brengen. Dat kon, docht mij, als men geschikte onderwijzers *vormde*, als bij alle ander onderricht. En ik besloot de proef te nemen, waarbij niet vergeten werd de hulp des Heeren te vragen.

De inrichting zou uitgaan van de vereeniging Tot Heil des Volks, gesticht door Ds. J. de Liefde, die kort geleden gestorven was. Zoo kregen we althans een vergaderplaats. Voor leerlingen, leerplan, enz., moest ik zelf maar zorgen. Als jongmensch staande voor een taak, die nog geheel nieuw was in Nederland, had ik geen gemakkelijk werk. De eenige, die krachtig steunde, was mijn vriend, de heer C. R. Frowein, zwager van De Liefde, en mijn leeraar in het Duitsch. Onze eerste vergaderplaats was het gebouw Tecum Habita, op de Heerengracht 248, Amsterdam.

Door bemiddeling van een vriend verschenen op den eersten bepaalden Zondagavond twee leerlingen, jongelui, met wie ik Bijbelsche geschiedenis, Oostersche zeden, enz., begon te behandelen. Een paar malen ging het goed, tot plotseling allebei wegbleven. Ze hadden twist met elkaar gekregen en verschenen niet meer!

Dat was ontmoedigend. Maar in Gods koninkrijk gaat het meer „gelijk een mostaardzaad.” Dit zou blijken.

Voor de twee, die wegbleven, had ik al spoedig zes nieuwe leerlingen. Thans zijn die reeds mannen tusschen de 50 en 60 jaar, waarvan o.a. één predikant, één zendeling en één koopman-fabrikant is. We zijn *nog* zeer goede vrienden.

Het onderwijs kreeg nu een geregelden gang. Het omvatte Bijb. geschiedenis, uitlegging, Oostersche zeden, tijdrekening, Bijb. aardrijkskunde, kerkgeschiedenis, Ned. Taal, Opvoeden en Onderwijskunde, alle toegepast op het Zondagsschoolwerk, ook door *practische* oefening daarin. De Heere God zegende dat, en allengs breidde de klas zich uit. De leerlingen waren van 16—25 jaar oud, werden toegelaten na een examen en volgden de lessen drie tot vijf jaar lang. Dan vertrokken zij met een bewijs van bekwaamheid om in een Zondagsschool te gaan arbeiden. De verhouding tot den onderwijzer of voorzitter was steeds zeer goed en hartelijk. We hadden nu en dan eens een gezelligen avond, of gingen te Leiden het museum van oudheden bezien, of te Utrecht den tabernakel van Ds. Schouten. Dit waren leerrijke reises, besloten met een heerlijke verpoosing in den plantentuin. Ook bleef de vriendschap bestaan, al had men de klas verlaten: na veertig jaar is de band nog niet verbroken.

Toch was niet alles genoegen. Ik achtte een geschikte, gezellige vergaderplaats zeer gewenscht, maar die was, bij beperkte middelen, bijna niet te krijgen. Eerst na 20 jaar vonden we rust. Ook moet men niet meenen, dat de zaak aller instemming had. Ze werd soms openlijk, soms in 't geniep bestreden. Doch dat kwam zij te boven. Over leerlust en ijver viel, Gode zij dank! zelden te klagen. Allengs traden de leerlingen als onderwijzers op, zoowel in „Heil des Volks” als elders. En dat werkte goed. Anderen steun dan een vrij lokaal hebben we echter weinig genoten; zedelijke of geestelijken bijna nooit. Onze thans groote en degelijke boekverzameling, meest studieboeken, hebben we zelf betaald. Mijn leus was steeds: Niet

vragen, zoolang wij het zelf af kunnen. Giften heb ik dan ook in de 40 jaar nog voor geen *f* 100 ontvangen en dat nog alleen de laatste jaren. Een eigen *geschikt* lokaal is er nog niet. Zoo gaat het in Nederland!

Maar toch, door Gods gunst leefde, groeide en bloeide de opleidingsklas, die na haar koperen, haar zilveren feest mocht vieren, en nu pas haar veertig-jarig bestaan herdacht, gelijk in de bladen is vermeld. Een 400 jonge menschen hebben in dien tijd de klas bezocht. Ze zijn thans verspreid tot in Indië, Afrika en Amerika toe, gelijk over heel Nederland. Dat bleek bij het herdenkingsfeest op 18 Januari ll., toen oud-leerlingen uit verschillende plaatsen bijeen kwamen. Daar zag men mannen, reeds vergrijsd, met volwassen zonen en dochters, en ook jonge mannen, die nog een gezin moeten „opzetten.” Niet allen herkende ik dadelijk weer. Soms waren er drie, vier broers na elkaar op de klas geweest; ook komt voor, dat de zoon later den vader opvolgt. Van de vele bewijzen van waardeering en liefde, die mij 18 Januari, en later op het jaarfeest der klas, ten deel werden, kan ik hier zwijgen. Wat mij zeer trof, was, dat mannen van verschillende kerkelijke richting toch als broeders in Christus zoo vriendschappelijk bijeen waren. Dat is trouwens op de klas altijd zoo geweest. De voortreffelijke leiding van Ds. Karres (Den Haag), een der oudste klasbezoekers, deed dien avond de uren omvliegen. Het werd een eenige avond, op elke wijs gezellig gemaakt, maar bovenal een feeststond, waarin Gode de eer werd gegeven en Jezus' naam geprezen. Lang zal ons allen de herdenking heugen en verheugen!

En nu we weer voortgaan, vragen we vanzelf: zijn de 40 jaren vruchtdragend geweest? Ik geloof van ja.

Als iemand op de klas komt, wordt hem geen belofte geveerd, dat hij blijven zal, onderwijzer worden of zoo iets. Wie geschikt is, is welkom, en zoo heeft de een de verworven kennis later gebruikt als Predikant, de ander als Godsdienstonderwijzer of Evangelist, Zendeling, Chr. onderwijzer, enz. Tal van personen, die thans hun vrijen tijd beschikbaar stellen tot arbeid in Gods koninkrijk, zijn daartoe op de klas bekwaamd. Dat verscheiden Zondagsscholen hier en elders thans goed geleid worden en met eere bekend zijn, is de vrucht der opleiding, al zegt natuurlijk een getal van enkele honderden, waarvan nog vele afvallen, voor heel ons land weinig. Ook zijn jongelui door de klas teruggehouden van verkeerde wegen of hebben er Jezus leeren liefhebben. Ik deel hier eenvoudig mee, wat mij door leerlingen of anderen is gezegd. Ik heb vanzelf niet alle leerlingen op hun verderen weg kunnen volgen, doch zoover ik weet zijn slechts twee of drie der goede belijdenis ontrouw geworden.

Er wordt op de klas veel onderwezen en gewerkt ook, dat weten de \pm 25 geregelde bezoekers. Toch is er weinig, dat aan een school in den gewonen zin doet denken. Er heerscht bij groote orde veel vrijheid, tot zelfs om te rooken! Ook weet ieder, dat, gelijk hij vrij was om te komen, hij ook vrij is weer te gaan, wat echter of juist daarom heel zelden tusschentijds gebeurt, maar na jaren bezoek, en dan „als boven” op het jaarfeest. Doch wie lid is moet trouw komen en meewerken. Saai is het op de klas niet. Er wordt zelfs nog al gelachen. Er heerscht een goede toon onderling, en onderwijzer en leerlingen gaan vriendschappelijk om, wat zeer bevorderlijk is aan het onderwijs. Het toelatings-examen is door iets beters vervangen.

Met weinig steun van menschen en met weinig inkomsten — alle arbeid wordt om niet verricht — heeft de Opleidingsschool het door des Heeren hand zoover gebracht. Hij leide haar verder. Dusver staat zij alleen in den lande. Toch zal, blijft opleiding ontbreken, het Zondagsschoolonderwijs ook steeds even gebrekkig blijven als het, helaas, is.

A. J. HOOGENBIRK.